

مقایسه قوانین تعاونی کشورهای جهان

مقدمه

را مورد توجه قرار داده و قوانینی درباره تعاونیها به تصویب رسانیدند که تدابیر پیش‌بینی شده در آن می‌توانست. برای سایر ممالک قابل مطالعه و بررسی باشد.

در ایران، مقررات مربوط به تعاونیها، ابتدا در قوانین تجارت مصوب سالهای ۱۳۰۳ و ۱۳۰۴ و ۱۳۱۱ مطرح گردید و سپس در لایحه قانونی ۱۳۳۲ و قانون ۱۳۳۴ به طور مستقل مشخص شد. پس از آن گسترش تدریجی بخش تعاون و لزوم جلب مشارکت مردم به فعالیت در امور اقتصادی، تدوین قانون جامعتری را ایجاب نمود که به تصویب قانون سال ۱۳۵۰ منجر گردید و سرانجام در سال ۱۳۷۰ قانون بخش تعاون اقتصاد جمهوری اسلامی ایران پس از مطالعات فراوان از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت.

یکی از اقدامات قابل ملاحظه‌ای که قبل از تنظیم لایحه مربوط به قانون مصوب سال ۱۳۵۰ به عمل آمد ترجمه و مطالعه تطبیقی قوانین مربوط به تعاون در سایر کشورها بود که از آن میان مقررات تعاونی ۱۳ کشور برای استفاده علاقمندان و آگاهی آنان از روشهای قانونی مورد عمل در جوامع مختلف در مجموعه‌ای جمع‌آوری گردید.

از آنجا که یکی از اهداف انتشار ماهنامه تعاون طرح اندیشه‌های گوناگون مربوط به بخش تعاون و جلب نظرات دانش‌پژوهان و تعاونگران به مسائل نظری تعاون و ارائه دیدگاههای مختلفی است که در این زمینه وجود دارد، از این شماره بخشهای مختلف مقررات مزبور را به نظر گرامی خوانندگان می‌رسانیم.

با پیدایش و گسترش بخش تعاون در اقتصاد ممالک مختلف به صورت شرکتها و اتحادیه‌های تعاونی، لزوم وضع قانونی مستقل برای آن و یا طرح موضوع در سایر قوانین به دلایلی چند آشکار گردید:

نخست اینکه موسسات مزبور باید به ثبت می‌رسید و شخصیت حقوقی می‌یافت و مسئولیت آن در قبال اشخاص ثالث مشخص می‌شد تا در طرح دعاوی احتمالی ملاک قضاوت قرار گیرد. دیگر آنکه پیشگامان نهضت تعاون اصول و موازین خاصی برای اداره آن در نظر گرفته بودند که با خصوصیات سایر موسسات اقتصادی متفاوت بود. بر این اساس ضرورت داشت مقررات مزبور در چارچوب قانون به رسمیت شناخته شده و نحوه اجرای آن مدون و روشن گردد.

از طرفی نقش تعاونیها در تحولات اقتصادی و اجتماعی کشورها، چگونگی ارتباط آنها را با دولت مطرح می‌ساخت و گاه لازم بود حمایت‌های گوناگونی برای توسعه امور آنها به عمل آمده و سهم مشخصی از فعالیتها به بخش تعاون سپرده شود و این امر نیز نمی‌توانست بدون وجود ضوابط قانونی اعمال گردد.

از سوی دیگر، در درون موسسات تعاونی، ضرورت حفظ منافع اعضای کثیر آنها در شرایط گوناگون و همچنین حدود شمول سایر قوانین و مقررات درباره آنها از قبیل: مالیاتها، بیمه‌های اجتماعی، عوارض مختلف و نظایر آن، وضع قانون را اجتناب‌ناپذیر می‌ساخت و بهمین دلیل کشورهای مختلف به تدریج این موضوع

تعریف شرکت تعاونی

شرکت متغیر باشد.

آلمان:

شرکتهای تعاونی، شرکتهائی است با تعداد اعضای نامحدود که هدف آنها پیشرفت در کار و کسب و تحصیل معیشت یا بهبود وضع اقتصادی اعضا بر مبنای اصول تعاون می باشد (ماده ۱)

هلند:

شرکت تعاونی شرکتی است مرکب از اشخاص که در آن پذیرش و خروج اعضا مجاز شناخته می شود و منظور آن حمایت از منافع مادی اعضا است از طریق اشتراک مساعی در اجرای حرفه یا کسب، یا از طریق خرید محصولات مورد لزوم شرکا، یا اعطای اعتبار یا پیش پرداخت. (ماده ۱)

انگلیس:

۱. هر شرکت که به منظور انجام فعالیتهای صنفی و داد و ستد یا تجارت (کلی یا جزئی) تشکیل می گردد، در صورتی که یک انجمن خیر خواهانه و غیرانتفاعی باشد یا فعالیت آن به نحوی باشد که برای اجتماع مفید تشخیص داده شود، می تواند طبق این قانون به عنوان یک شرکت تعاونی به ثبت برسد.

فلسطین اشغالی:

شرکت تعاونی شرکتی است که برای انجام فعالیتهای اقتصادی به منظور نیل به هدفهای تعاونی یا تسهیل فعالیت دیگر شرکتهای تعاونی، یا مسئولیت محدود یا نامحدود تشکیل می شود. (ماده ۴)

۲. اصطلاح تعاونی شامل شرکتی که هدف آن کسب سود و درآمد بیشتر برای پرداخت سود سهام یا سرمایه شرکت باشد، نمی گردد. (فصل ۱)

اردن:

شرکت تعاونی یعنی هرگونه شرکتی که برحسب این قانون تشکیل شده و هدف آن خدمت به اعضا از لحاظ اجتماعی و اقتصادی از طریق تشریک مساعی و اجرای اصول تعاونی باشد. (ماده ۳)

فرانسه:

شرکتهای تعاونی شرکتهائی هستند که به کمک اشتراک مساعی اعضای خود، برای جلب منفعت عمومی از طریق تقلیل قیمت تمام شده کالا یا تقلیل قیمت فروش برخی از آنها یا بعضی خدمات به وجود آمده اند. بدین جهت شرکتهای تعاونی وظیفه اشخاص واسطه و ثالث را که باعث افزایش قیمت تمام شده کالا یا خدمات می شوند، خود رأساً به عهده می گیرند. (ماده ۱)

اندونزی:

شرکت تعاونی سازمانی است که اعضای آنرا مردم و سازمانهای قانونی تشکیل می دهند که هدفشان تمرکز ثروت نبوده و مبتنی بر اصول همکاری و معاضدت اعضا می باشد. (ماده ۲)

انواع شرکتهای تعاونی:

سوئیس:

شرکت تعاونی شرکتی است که به وسیله تعداد متغیری از افراد یا شرکتهای تجارتهای براساس صنفی و به منظور جلب یا تضمین منافع اقتصادی معین جهت اعضا از طریق فعالیت مشترک آنان تشکیل می شود. (ماده ۸۲ قانون عقود و الزامات کشور سوئیس).

۱- شرکتهای تعاونی اعتبار

۲- شرکتهای تعاونی تهیه مواد اولیه

۳- شرکتهای تعاونی به منظور فروش جمعی

۴- شرکتهای تعاونی به منظور جمع آوری یا تبدیل و فروش محصولات اعضا

۵- شرکتهای تعاونی برای خرید آلی حوائج زندگی یا حرفه ای

اعضا و فروش جزئی (تعاونیهای مصرات)

۶- شرکتهای تعاونی به منظور تهیه و تدارک وسائل

کشاورزی

۷- شرکتهای تعاونی تهیه مسکن (ماده ۱)

سوئد:

شرکت تعاونی شرکتی است که بدون نظر جلب منفعت در حفظ و تامین منافع اقتصادی شرکای خود اهتمام ورزد.

بلژیک:

شرکت تعاونی شرکتی است که در آن تعداد شرکاء و سرمایه

فرانسه:

- شرکتهای تعاونی انواع مختلفی دارند که از آن جمله می توان از:
- ۱- تعاونیهای روستائی و کس و ورزی
 - ۲- تعاونیهای مصرف
 - ۳- تعاونیهای تولید کارگری (تعاونیهای اعتباری)
 - ۴- تعاونیهای پیشه‌وران و کد به جزء (تعاونیهای توزیع)
 - ۵- تعاونیهای مسکن
- نام برد.

اسپانیا:

- شرکتهای تعاونی را می توان به ترتیب زیر طبقه بندی کرد:
- ۱- تعاونیهای کشاورزی و دنداری
 - ۲- تعاونیهای صید ماهی
 - ۳- تعاونیهای صنعتی
 - ۴- تعاونیهای صاحبان حرف و صنایع دستی
 - ۵- تعاونیهای مصرف
 - ۶- تعاونیهای مسکن
 - ۷- تعاونیهای تدارک خدمات
 - ۸- تعاونیهای اعتبار
 - ۹- تعاونیهای مدارس

هر یک از این تعاونیها طبق مقررات مخصوص به خود و مقررات عمومی مربوط به شرکتی تعاونی تشکیل و اداره خواهند شد.

پاکستان:

- ۱- تعاونی تدارکات، شرکتی است که هدف آن تهیه اعتبار و کالا و خدمات مورد نیاز برای اعضای - و د می باشد.
- ۲- تعاونی تولید، شرکتی است که هدف آن تولید و فروش کالا (به عنوان دارایی دسته جمعی اف د) یا فروش دسته جمعی کار اعضا است.
- ۳- تعاونی مصرف، شرکتی است که هدف آن تهیه و توزیع کالا یا انجام خدمات برای اعضا یا دیگران است.
- ۴- تعاونی مسکن، شرکتی است که هدف آن تهیه مسکن برای اعضا می باشد.
- ۵- تعاونیهای عمومی، شرکتی است که مشمول تعاریف چهارگانه فوق نمی شوند (ماده ۱)

تقسیم می شوند:

شرکتهای تعاونی روستائی - کشاورزی - دامپروری - ماهیگیری صنعتی - وام و پس انداز - مصرف (ماده ۳)

انواع دیگر شرکتهای تعاونی نیز ممکن است تشکیل شود، مشروط بر اینکه فعالیتهای آنها با مفاد این قانون هماهنگی داشته باشد. (ماده ۴)

۱- شرکت تعاونی روستائی، نوعی شرکت تعاونی است که: الف - اعضای آن را روستائینانی تشکیل می دهند که دارای منافع مشترک بوده یا منافعشان مستقیماً به یکدیگر وابسته باشد.

ب - در جهات مختلف فعالیت کند (ماده ۵)

۲- شرکتهای تعاونی کشاورزی، دامپروری، ماهیگیری، صنعتی، نوعی شرکت تعاونی هستند که:

الف - اعضای آنها به ترتیب از زارعین صاحب زمین، دامداران و کارگران کشاورزی، ماهیگیران و صاحبان وسایل صید ماهی و صنعتگران دارای ابزار تولید و کارگران صنعتی که منافع و وسیله امرار معاششان منحصرأ به رشته فعالیتشان مربوط می گردد، تشکیل شود.

ب - شرکت به انجام اموری اشتغال ورزد که مستقیماً با امر کشاورزی - دامپروری - ماهیگیری و صنعت مربوط بوده و از مرحله تولید وسایل تولید شروع شده و تا مرحله خرید یا فروش محصول ادامه یابد. (مواد ۶ تا ۹)

۳- شرکت تعاونی وام پس انداز شرکتی است که:

الف - از اشخاصی تشکیل شده باشد که اعضای آن در امور اعتبارات دارای منافع مستقیم باشند.

ب - به منظور ترغیب و تشویق اعضای خود به پس انداز منظم و مداوم در امور اعتباری فعالیت کند و برای انجام مقاصد مفید، وامهای لازم را با کمترین بهره در اختیار اعضای خود قرار دهد. (ماده ۱۰)

۴- شرکت تعاونی مصرف، شرکتی است که:

الف - از اشخاص منفردی تشکیل شود که در امر مصرف دارای منافع مستقیم باشند.

ب - به اموری اشتغال داشته باشد که مستقیماً با رفاه اعضای آن مربوط می شود. (ماده ۱۱)

هدف از تشکیل تعاونی:

آلمان:

هدف شرکتهای تعاونی، پیشرفت در کسب و کار و تحصیل معیشت یا بهبود وضع اقتصادی اعضا است. (ماده ۱)

اندونزی:

انواع شرکتهای تعاونی برای اس قانون شرکتهای تعاونی به قرار زیر

فرانسه:

هدف شرکتهای تعاونی جلب منفعت برای اعضاء از طریق تقلیل بهای تمام شده کالا یا تقلیل قیمت فروش کالا یا خدمات و همچنین بهبود وضع تولید است. (ماده ۱)

مسئولیت عاونیها

آلمان:

شرکتهای تعاونی می تواند به دو صورت، به ثبت برسد:

۱- به صورت تعاونی با مسئولیت محدود

۲- به صورت تعاونی با مسئولیت امحدود

شرکت تعاونی با مسئولیت نامحدود: را می توان به شرکت تعاونی با مسئولیت محدود تبدیل کرد و بالعکس با تصویب $\frac{3}{4}$ اعضای شرکت یا به ترتیب دیگری که اساسنامه مقرر می دارد. (مواد ۱۴۳ و ۱۴۴)

انگلیس:

شرکتهای تعاونی مسئولیت محدود خواهند داشت. (فصل ۳)

سوئیس:

هدف شرکتهای تعاونی جلب یا تضمین منافع اقتصادی معین اعضا است. (ماده ۸۲۸)

سوئد:

موضوع و هدف شرکتهای تعاونی در درجه اول عبارتست از: حمایت از منافع اقتصادی شرکاء به وسیله خود ایشان که خواه به عنوان خریدار خواه به عنوان فروشنده در فعالیتهای اقتصادی شرکت سهامی باشند، یا انجام دادن نوع دیگری از خدمات برای اعضای شرکت.

هلند:

هدف شرکتهای تعاونی، حمایت و حفظ منافع مادی اعضا است. (ماده ۱)

پاکستان:

۱- مسئولیت شرکتی که یکی از اعضای آن، شرکت تعاونی دیگری است «محدود» خواهد بود.

۲- مسئولیت تعاونیهای وام و اعتبار کشاورزی که تعاونی دیگری در آن عضویت ندارد، «نامحدود» خواهد بود. (ماده ۵)

فلسطین اشغالی:

شرکت تعاونی که اعضای آنرا شرکتهای تعاونی دیگر تشکیل می دهند، با مسئولیت محدود خواهد بود. مگر اینکه وزیر دادگستری دستور خاص یا عام مغایر ایسر مطلب صادر کند. (تبصره ماده ۴)

اردن:

از نظر مسئولیت اعضاء، شرکتهای تعاونی به دو دسته تقسیم می شوند:

۱- شرکتهای تعاونی با مسئولیت محدود که در آن اعضا به نسبت سهامی که دارند یا به نسبت ضریبی از ارزش سهام، (طبق اساسنامه) مسئول می باشند.

۲- شرکتهای تعاونی با مسئولیت نامحدود که در آن کلیه اعضا و شرکاء در مورد همه دیون و تعهدات شرکت مسئول می باشند. (ماده ۱۶)

اردن:

هدف شرکتهای تعاونی، ارتقاء سطح اقتصادی و اجتماعی کشور و افراد آن برحسب موازین تعاونی می باشد. (ماده ۲)

اندونزی:

هدف شرکتهای تعاونی، بالا بردن سطح زندگی و رفاه اجتماعی خود به طور اخص و عموم مردم حوزه فعالیت شرکت به طور اعم می باشد. (ماده ۲)